

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 5 Sayı: 23 Volume: 5 Issue: 23

Güz 2012 Fall 2012

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

ANAYASANIN YAZIM VE NOKTALAMA ÖZELLİKLERİ LANGUAGE AND PUNCTUATION OF CONSTITUTIONAL LAW

Hayrullah KAHYA*

Öz

Bir devletin temel kurumlarının nasıl işleyeceği, devletin yönetim biçimi, vatandaşlarının hak ve görevleri gibi bir devletin en önemli öğelerinin nasıl olacağını belirleyen temel kanuna anayasa denir.

Yeni anayasa yazma çalışmalarının devam ettiği bugünlerde anayasanın dili üzerinde bazı çalışmalar yapılmıştır. Ancak anayasanın yazım ve noktalama özellikleri üzerinde pek durulmamıştır. Hâlbuki bir metnin yazım ve noktalama özellikleri o metnin daha iyi anlaşılmasında ve yorumlanmasında önemli bir role sahiptir.

Bu çalışmada ilk olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin 1982 Anayasası'nın yazım özellikleri üzerinde durulmuştur. Çalışmanın ikinci bölümünde anayasa metninde kullanılan noktalama işaretlerinin hangi durumlarda, hangi amaçlarla kullanıldığı ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışmanın sonuç bölümünde ise yeni anayasa yazımına yardımcı olmak amacıyla çalışmadan çıkarılan sonuçlar ve öneriler sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anayasa, Hukuk, Yasa, Anayasanın Dili, Yazım ve Noktalama.

Abstract

The general state law which defines and regulates who has the sovereignty in the state, the main state organs and how they work, people's rights and duties is called constitutional law.

A number of works have been done in recent days where the future constitutional law of the country is under discussion. However, the punctuation of the new constitutional law has not been discussed so far. Writing style and punctuation of a text is crucial for its comprehension and evaluation.

This study deals with writing style and punctuation properties of the current constitutional law of Turkey which was accepted in 1982. The second part of the study discussed the punctuation of the constitutional law. Punctuation points are examined in order to see under what conditions they are used in the text. In the conclusion, we provide our results and suggestions for the new text of the constitutional law.

Keywords: Constitutional Law, Law, Regulation, Language of the Constitutional Law, Writing Style and Punctuation.

*Yrd. Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü.

0. GİRİŞ

Anayasalar bir devletin temel ilkeleri, yönetim biçimi, vatandaşlarının hakları, ödevleri ve sorumlulukları gibi temel öğelerin ele alındığı hukuk metinleridir. Bir devletteki tüm yasalar anayasaya uymak zorundadır. Bu yüzden anayasalar yasaların temeli sayılmışlardır.

Anayasaların bir toplumdaki tüm bireyler tarafından bilinip uygulanması gereken yasalar bütünü olarak tanımlanması da yanlış olmaz. Çünkü toplumu oluşturan bireyler, anayasaya uygun olarak çıkarılan kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge ve genelgelerin tamamını bilemezler ve bilmelerine de imkân yoktur. Bireylerin genel kanunlar dışında kendi meşguliyet alanları ile ilgili yasa ve yönetmelikleri bilmeleri kâfidir. Ancak anayasanın toplumun tüm bireyleri tarafından bilinmesi gerekir (Aksoy, 1960: 544). Bu yönüyle anayasaların toplumun bütün bireylerini kapsayıcı bir özelliği vardır. Başka bir deyişle anayasa ve yasalara herkesin uyması gerekir. Ancak devlet memurları ile ilgili yasalar daha çok devlet memurlarını, ticaret ile ilgili yasalar da daha çok tüccarları ilgilendirir. Hayvancılık ya da tarımcılık ile ilgili bir yasanın bu sektörlerde görevli olmayan bir devlet memuru tarafından bilinmemesi, devlet memurlarını ilgilendiren bir yasanın da bir tüccar tarafından bilinmemesi yadırganmaz.

Toplumdaki her birey tarafından bilinmesi ve uygulanması gereken anayasaların da mümkün olduğu kadar toplumun kullandığı dile yakın olması gerekir. Çünkü toplumdaki herkes hak ve sorumluluklarını anayasa ile öğrenecektir. Dahası tüm yasaların anayasaya uygun olarak hazırlanacak olması yasaların dilini de etkileyecektir. Dolayısıyla anlaşılır ve sade bir dille yazılmış bir anayasa, yasaların da anlaşılır ve sade bir dille yazılması konusunda yol gösterici olacaktır. Bu durum, mahkemelerde verilen kararlarda da etkili olacağından vatandaşlara tebliğ edilecek olan bu kararların anlaşılabilirliği açısından da durumun ayrı bir önemi vardır.

Yasalar sık sık değiştirilebilirken anayasalar kolay kolay değiştirilmezler. Bu yönüyle anayasaların sürekliliği vardır (Aksoy, 1960: 544). Anayasaların bu sürekliliği özellikle dilin etkilenmesi veya gelişmesi/değişmesi konusunda oldukça etkili olmasına yol açmaktadır. Bunun için anayasaların dili üzerinde titizlikle durulması gerekmektedir.

Anayasanın dili üzerine zaman zaman makaleler¹ ve kitaplar² yazılmış; sempozyum³ gibi etkinlikler yapılmıştır. Ancak anayasanın yazım ve noktalama özellikleri genellikle göz ardı edilmiştir. Hâlbuki anayasanın dili, bir toplumun dilini ne kadar çok etkiliyor; gelişmesi ya da değişmesi konusunda yönlendirici oluyorsa anayasada kullanılan yazım ve noktalama özellikleri de en az onun kadar toplumun yazım alışkanlıklarını etkilemekte ve yönlendirmektedir. Günlük hayatımızda bunun birçok örneğini görmek mümkündür. Burada asıl konumuza geçmeden önce çevremizde gözümüze çarpan birkaç örneği paylaşmak, anayasada kullanılan yazım ve noktalamanın etki alanını göstermesi açısından aydınlatıcı olacaktır.

Aşağıda da değineceğimiz gibi anayasada noktadan sonra en çok virgül ve noktalı virgül işaretleri kullanılmıştır. Bu işaretlerin genellikle cümledeki nefes süreleri ile cümlelerin vurgu özelliklerinin dikkate alınarak kullanılmış oldukları görülmektedir:

“Yargılama görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesi için, kanunla belirtilecek sınırlar içinde, hâkim tarafından verilen kararlar saklı kalmak üzere, olaylar hakkında yayım yasağı konamaz.” (28. md.)

¹ Örneğin bk. Ömer Asım Aksoy, “1982 Anayasasının Dili”, Çağdaş Türk Dili, C. I, S. I, s. 3-7, Ankara 1988; a.m., “Özleşme Açısından Anayasamızın Dili”, Çağdaş Eleştiri, C. IV, S. 6, s. 10-14, İstanbul 1985.

² Örneğin bk. Hasan Eren, Hamza Zülfikar, Anayasa Sözlüğü, TDK, 1985.

³ Bu konuda son aylarda bir sempozyum gerçekleştirilmiştir: “Anayasanın Dili Sempozyumu”. Bu sempozyumdaki konuşmacılar anayasanın dili üzerine çok değerli sunumlar yapmışlardır. Bu sempozyumun ses kayıtları için bk. <http://www.anayasanindili.com/videolar.html> (E.T. 26.09.2012).

“İkinci oylamaya katılmaya hak kazanan adaylardan birinin ölümü veya seçilme yeterliğini kaybetmesi **halinde**; ikinci oylama, boşalan adaylığın birinci oylamadaki sıraya göre ikame edilmesi suretiyle yapılır.”(102. md.)

Virgül ve noktalı virgüle anayasada yüklenen bu görev, bir bilimsel makalenin başlığında yahut kamu kurumları veya kuruluşlarının kullanmış olduğu cümlelerde karşımıza çıkabilmektedir:

“Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne Tam Üyeliği **Halinde**; Avrupa Topluluklar Hukuku ile Anayasa Hukuku’ muzun Uyum Sorunu” (Türk İdare Dergisi, C. LX, S. 381, s. 169).

“İŞBU YERLEŞİM YERİ VE ADRES BELGESİ İŞ YERİNE İBRAZ EDİLMEK ÜZERE DÜZENLENMİŞ OLUP, BAŞKA AMAÇLA KULLANILAMAZ.”(...Nüfus Müdürlüğü)

“Randevu alınabilecek saatler 00:00 şeklinde renkli **görünürken**, dolu saatler 00:00 şeklinde pasif görünmektedir.” (<http://skart.iett.gov.tr/Online-Randevu.aspx>) (E.T. 07.09.2012).

Bu çalışmada yeni anayasa hazırlama çalışmalarının olduğu bugünlerde hazırlanacak olan anayasanın dili yanında anayasada kullanılacak yazım ve noktalama konularında titiz olunması için yetkililerin dikkatlerini çekmek amacıyla Kurucu Meclis tarafından 7/11/1982’de halkoylamasına sunulmuş ve aradan geçen zaman içerisinde bazı değişikliklere uğramış olan Türkiye Cumhuriyeti Anayasası⁴’nın yazım ve noktalama özellikleri üzerinde durulacaktır. Çalışmada öncelikle mevcut anayasanın yazım ve dil özellikleri ortaya konmaya çalışılacak, sonra da bu tespitlerden yola çıkarak konuyla ilgili bazı önerilerde bulunulacaktır.

1. ANAYASANIN YAZIM ÖZELLİKLERİ

1.1. Düzeltme işaretinin yazımı

Anayasada düzeltme işaretinin kullanıldığı yerler şunlardır:

1.1.1. Anlam karmaşasını önlemek veya Arapça ya da Farsça bazı kelimelerde uzun ünlüleri göstermek amacıyla kullanılmıştır:

âşık (Başlangıç), *âyin* (24. md.), *hâkim* (19. md.), *iktisâs* (174. md.), *kânunuevvel* (174. md.), *meşrû* (17. md.), *Şûra* (125. md.), *tâbi* (17. md.), *teşrinisâni* (174. md.), *vâki* (40. md.).

Ancak *tâbi* kelimesi bazen düzeltme işareti kullanılmadan yazılmıştır:

tabi (42. md., 68. md.).

1.1.2. Arapça veya Farsçadan dilimize giren bazı kelimelerde inceltme-uzatma gayesiyle kullanılmıştır:

ahlâk (20. md.), *ihlâl* (15. md.), *ihtilâs* (76. md.), *ilân* (87. md.), *imkân* (29. md.), *inkılâp* (Başlangıç), *iskân* (46. md.), *istiklâl* (58. md.), *irtikâp* (76. md.), *kâğıt* (20. md.), *kâtip* (94. md.), *lâiklik* (Başlangıç), *lâkap* (174. md.), *mahkûm* (28. md.), *mahkûmiyet* (38. md.), *malûl* (61. md.), *nikâh* (174. md.), *sanatkâr* (172. md. başlığı), *şikâyetçi* (39. md.), *teşkilât* (41. md.), *usûl* (102. md.) *vekâlet* (geçici 1. md.).

Ancak bu kelimelerin bazılarında düzeltme işaretinin kullanılmadığı durumlara da rastlanmaktadır. Bu türlü yazılan bazı kelimeler bu hâllerinde daha yaygındır:

inkılap (81. md.), *ihlal* (148. md.), *malul* (10. md.), *şikayet* (79. md.), *teşkilat* (60., 61., 107., 113., 118., 126., 131., 132., 166. maddeler), *usul* (19., 20., 21., 22., 26., 31., 33., 34., 46., 47. vs. maddeler).

1.1.3. Nispet i’sini belirtmek için kullanılmıştır:

⁴ Burada inceleyeceğimiz anayasa metni <http://www.tbmm.gov.tr/anayasa.htm> (E.T. 05.05.2012)’den alınmıştır.

Askerî (125. md.), *dinî* (24. md.), *felsefî* (10. md.), *hukukî* (24. md.), *kanunî* (24. md.), *maddî* (Başlangıç), *manevî* (Başlangıç), *medenî* (Başlangıç), *merkezî* (126. md.), *millî* (Başlangıç), *resmî* (3. md.'nin başlığı), *siyasî* (10. md.), *tabî* (119. md.'nin başlığı), *tarihî* (Başlangıç), *tıbbî* (17. md.).

Ancak bazı kelimelerin nispet i'sinin ihmal edilmiş şekillerinin de var olduğu görülmektedir:

dini (24. md.), *Milli* (120. md.), *siyasi* (150. md.).

1.2. Sayıların yazımı

Anayasadaki sayı veya sayı gruplarının yazılış özellikleri şöyle gösterilebilir:

1.2.1. Madde numaraları sayılarla yazılmıştır:

"MADDE 6- Egemenlik, kayıtsız şartsız Milletindir."

"MADDE 10- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir."

1.2.2. Maddelerde yapılan değişikliklerin tarihi ve sayısı sayılarla yazılmıştır:

"(Ek fıkra: 7/5/2004-5170/1 md.)" (7. md.), *"(Ek cümle: 12/9/2010-5982/1 md.)"* (7. md.), *"(Değişik: 3/10/2001-4709/2 md.)"* (13. md.).

1.2.3. Metin içerisinde yazıyla yazılan sayı grupları bitişik olarak yazılmıştır:

beşyüzelli (75. md.), *yirmibeş* (76. md.), *onbeş* (85. md.), *yirmidört* (20. md.), *kırksekiz* (20. md.), *oniki* (147. md.), *yirmiiki* (159. md.), *onyedi* (146. md.), *kırkbeş* (146. md.), *altmışbeş* (147. md.).

1.2.4. Anayasamız kısımlara, onlar da gerekli hâllerde bölümlere ayrılmıştır. Anayasamızdaki kısım ve bölüm numaraları yazıyla yazılmıştır:

BİRİNCİ KISIM, DÖRDÜNCÜ KISIM, BİRİNCİ BÖLÜM, ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.

1.2.5. Yüzdeler ve kesirli sayılar yazıyla ifade edilmiştir:

yüzde beş (78. md.), *yüzde on* (101. md.), *beşte üç* (87. md.), *üçte bir* (96. md.).

1.2.6. Sıra sayıları bazen yazı, bazen de sayıyla yazılmıştır. Rakamlardan sonra gelen sıra sayısı bildiren ekler ayrı olarak yazılmış ve aralarına kesme işareti konmamıştır:

birinci (91. md.), *ikinci* (102. md.), *üçüncü* (146. md.), *onuncu* (geçici 5. md.), *otuzuncu* (geçici 19. md.), *1 inci* (geçici 12. md.), *3 üncü* (geçici 2. md.), *15 inci* (121. md.), *110 uncu* (116. md.), *111 inci* (116. md.).

1.2.7. Paylaştırma sayıları yazıyla yazılmıştır:

birer (geçici 18. md.), *ikişer* (79. md.), *üçer* (geçici 18. md.), *beşer* (154. md.).

1.2.8. Saatler sayılarla yazılmıştır:

15.00'de (geçici 5. md.).

1.2.9. Bölümlerin alt başlıklarında Romen rakamları kullanılmıştır:

"I. Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı" (17. md.'nin başlığı).

"III. Kişi hürriyeti ve güvenliği" (19. md.'nin başlığı).

"IX. Bilim ve sanat hürriyeti" (27. md.'nin başlığı).

1.3. Büyük harflerin yazımı

Anayasada büyük harflerin kullanımı oldukça karmaşık bir özellik göstermektedir. Anayasada büyük harflerin kullanıldığı yerler şöyle sıralanabilir:

1.3.1. Cümlelerin ilk harfi büyük olarak yazılmıştır:

"Basın hürdür, sansür edilemez." (28. md.).

"Cumhurbaşkanı Devletin başıdır." (104. md.).

1.3.2. Tırnak içinde yazılan alıntı cümleler büyük harfle başlamıştır:

"Topluca Türk vatandaşlarının millî gurur ve iftiharlarda, millî sevinç ve kederlerde, millî varlığa karşı hak ve ödevlerde, nimet ve külfetlerde ve millet hayatının her türlü tecellisinde ortak olduğu, birbirinin hak ve hürriyetlerine kesin saygı, karşılıklı içten sevgi ve kardeşlik duygularıyla ve "Yurtta sulh, cihanda sulh" arzu ve inancı içinde, huzurlu bir hayat talebine hakları bulunduğu;" (Başlangıç).

1.3.3. Özel adların ilk harfi büyük yazılmıştır:

"Millî marşı "İstiklal Marşı"dır. Başkenti Ankara'dır." (3. md.).

"Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, seçildikleri bölgeyi veya kendilerini seçenleri değil, bütün Milleti temsil ederler." (80. md.).

"Türkiye Büyük Millet Meclisi, Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verebilir." (91. md.).

"Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilerek Cumhurbaşkanlığına gönderilen, Anayasada yazılı temel hak ve hürriyetlere ve ödevlere, lâiklik ilkesine, Atatürk inkılablarının, millî güvenliğin ve kamu düzeninin korunmasına, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumuna, milletlerarası anlaşmalara, dış ülkelere silahlı kuvvet gönderilmesine ve yabancı kuvvetlerin Türkiye'ye kabulüne, olağanüstü yönetime, sıkıyönetim ve savaş haline dair kanunlar ile Cumhurbaşkanınca gerekli görülen diğer kanunları Cumhurbaşkanına tanınan onbeş günlük sürenin ilk on günü içinde incelemek;" (geçici 2. md.).

"Radyo ve televizyon faaliyetlerini düzenlemek ve denetlemek amacıyla kurulan Radyo ve Televizyon Üst Kurulu dokuz üyeden oluşur." (133. md.).

Özel ad olarak kullanılan kavramları karşılayan kelimeler belirli bir özel adı kastedtiğinde de büyük harfle başlamıştır:

"Meclis, geri gönderilen kanunda yeni bir değişiklik yaparsa, Cumhurbaşkanı değiştirilen kanunu tekrar Meclise geri gönderebilir." (89. md.).

"Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir." (65. md.).

"İlân tarihinden itibaren yedi gün içinde adaylar Başkanlığa başvurur." (geçici 19. md.).

1.3.4. Özel isimler veya özel isim olduğu düşünülen kelimelerle oluşturulan tamlamalarda tamlamayı oluşturan kelimelerin ilk harflerinin büyük yazıldığı görülmektedir:

"Türk Vatanı ve Milletinin ebedi varlığını ve Yüce Türk Devletinin bölünmez bütünlüğünü belirleyen bu Anayasa..." (Başlangıç).

"Ekonomik, ticarî veya teknik ilişkileri düzenleyen ve süresi bir yılı aşmayan anlaşmalar, Devlet Maliyesi bakımından bir yüklenme getirmemek, kişi hallerine ve Türklerin yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak şartıyla, yayımlanma ile yürürlüğe konabilir." (90. md.).

1.3.5. Kimi zaman özel isim olarak da kullanılabilen ve/veya cümlede önemli olduğu düşünülen kavramları ifade eden kelimelerin ilk harfleri çoğunlukla büyük harfle yazılmıştır:

"Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir." (1. md.).

"Egemenlik, kayıtsız şartsız Milletindir." (6. md.).

"Millî Güvenlik Kuruluna Başkanlık etmek," (104. md.).

"Sıkıyönetim ve olağanüstü hallerde, Cumhurbaşkanının Başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun kanun hükmünde kararname çıkarmasına ilişkin hükümler saklıdır." (91. md.).

"Bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri veya milletvekili seçilme yeterliğine sahip olanlar arasından Başbakanca seçilir ve Cumhurbaşkanınca atanır; gerektiğinde Başbakanın önerisi üzerine Cumhurbaşkanınca görevlerine son verilir." (109. md.).

"Bu meslek kuruluşları üzerinde Devletin idarî ve malî denetimine ilişkin kurallar kanunla düzenlenir." (135. md.).

"Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, tüzük, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir." (137. md.).

"Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan adayları..." (94. md.).

1.3.6. Anayasanın adındaki tüm kelimeler büyük harflerle yazılmıştır:

"TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI"

1.3.7. Anayasanın "Başlangıç" bölümünde bazı kelimelerde aşırı vurguyu belirtmek için kelimelerin tüm harfleri büyük yazılmıştır:

"FİKİR, İNANÇ VE KARARIYLA anlaşılacak, sözüne ve ruhuna bu yönde saygı ve mutlak sadakatle yorumlanıp uygulanmak üzere,

TÜRK MİLLETİ TARAFINDAN, demokrasiye âşık Türk evlatlarının vatan ve millet sevgisine emanet ve tevdi olunur."

1.3.8. Anayasadaki "BAŞLANGIÇ", "KISIM" ve "BÖLÜM" başlıklarının tamamı büyük harflerle, bunların altındaki konu başlıklarının ise sadece ilk harfleri büyük yazılmıştır. Konu başlıklarında geçen *ve* de her zaman küçük yazılmıştır:

"İKİNCİ KISIM

Temel Haklar ve Ödevler

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler"

1.3.9. Romen rakamları ve bunların altında harflerle gösterilen madde başlıklarından sonra büyük harf kullanılmıştır:

"IV. Özel hayatın gizliliği ve korunması

A. Özel hayatın gizliliği" (20. md.'nin başlığı),

"III. Kamu yararı

A. Kınıyılardan yararlanma" (43. md.'nin başlığı),

"B. Konut hakkı" (57. md.'nin başlığı).

1.3.10. İki noktadan sonra gelen ifadeler her zaman büyük harfle başlamıştır:

"a) Yasama ile ilgili olanlar:

Gerekli gördüğü takdirde, yasama yılının ilk günü Türkiye Büyük Millet Meclisinde açılış konuşmasını yapmak," (104. md.).

"Cumhurbaşkanı, görevine başlarken Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde aşağıdaki şekilde andiçer:

"Cumhurbaşkanı sıfatıyla, Devletin varlığı ve bağımsızlığını, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü, milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini koruyacağıma, Anayasaya, hukukun üstünlüğüne, demokrasiye, Atatürk ilke ve inkılaplarına ve lâik Cumhuriyet ilkesine bağlı kalacağıma, milletin huzur ve refahı, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerinden yararlanması ülküsünden ayrılmayacağıma, Türkiye Cumhuriyetinin şan ve şerefini korumak, yüceltmek ve üzerime aldığım görevi tarafsızlıkla yerine getirmek için bütün gücümle çalışacağıma Büyük Türk Milleti ve tarih huzurunda, namusum ve şerefim üzerine andiçerim." (103. md.).

1.3.11. Ay adlarının ilk harfi her zaman büyük yazılmıştır:

"12 Aralık 1980" (geçici 1. md.), "17 Şubat 1926" (174. md.), "20 Mayıs 1928" (174. md.), "1 Teşrinisâni 1928" (174. md.), "26 Teşrinisâni 1934" (174. md.), "3 Kânunuevvel 1934" (174. md.), "29 Haziran 1981" (geçici 3. md.), "Ekim ayı" (93. md.).

Gün adları ise bazen büyük bazen de küçük harfle başlamıştır:

"Yukarıda yazılı hallerden ayrı olarak, bir ilin veya seçim çevresinin, Türkiye Büyük Millet Meclisinde üyesinin kalmaması halinde, boşalmayı takip eden doksan günden sonraki ilk Pazar günü ara seçim yapılır." (78. md.).

"İlk oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamayı izleyen ikinci pazar günü ikinci oylama yapılır." (102. md.).

"Yüksek Seçim Kurulunun kesin aday listesini ilân ettiği tarihten sonraki ikinci Pazar günü her ilde, il seçim kurulunun yönetim ve denetimi altında yapılacak seçimlerde, o ilde ve ilçelerinde görev yapan hâkim ve savcılar oy kullanır." (geçici 19. md.).

1.3.12. Özel kişi ismi yerine kullanılan "o" zamiri büyük yazılmış ve kendinden sonra sonra gelen ekler kesme işareti ile ayrılmıştır:

"Türk Vatanı ve Milletinin ebedi varlığını ve Yüce Türk Devletinin bölünmez bütünlüğünü belirleyen bu Anayasa, Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu, ölümsüz önder ve eşsiz kahraman Atatürk'ün belirlediği milliyetçilik anlayışı ve O'nun inkılâp ve ilkeleri doğrultusunda;" (Başlangıç)

"İlk milletvekili genel seçimleri sonunda Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp göreve başlayıncaya kadar geçecek süre içinde, Cumhurbaşkanlığının herhangi bir surette boşalması halinde, Millî Güvenlik Konseyinin en kademli üyesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp Anayasaya göre yeni Cumhurbaşkanını seçinceye kadar, Cumhurbaşkanına vekâlet eder ve O'nun Anayasadaki bütün görevlerini yerine getirir ve yetkilerini kullanır." (Geçici 1. md.)

Ancak "o" zamiri kişi yerine kullanılmıyorsa küçük yazılmıştır:

"Bir siyasi partinin 68 inci maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı eylemlerinden ötürü temelli kapatılmasına, ancak, onun bu nitelikteki fiillerin işlendiği bir odak haline geldiğinin Anayasa Mahkemesince tespit edilmesi halinde karar verilir." (69. md.).

1.4. Birleşik kelimelerin yazımı

Anayasamızda birleşik kelimelerin bazıları bitişik bazıları ise ayrı olarak yazılmıştır.

1.4.1. Bitişik yazılan birleşik kelimeler

Birleşik kelimeler aşağıdaki durumlarda bitişik yazılmıştır:

1.4.1.1. Et- yardımcı fiiliyle birleşirken ses düşmesine veya türemesine uğrayan birleşik fiiller bitişik yazılmıştır:

devredil- (7. md.), *kaybedil-* (44. md.), *reddedil-* (91. md.).

1.4.1.2. Bil- tasvirî fiiliyle yapılan birleşik fiiller bitişik yazılmıştır:

başvurabil- (53. md.), *çıkabil-* (90. md.), *ertelenebil-* (54. md.), *getirilebil-* (38. md.), *işletilebil-* (44. md.), *sürdürebil-* (42. md.), *uygulanabil-* (67. md.), *yapılabil-* (148. md.).

1.4.1.3. Somut olarak yer bildirmeyen *ön* ve *üst* sözleriyle oluşturulan bazı birleşik kelimeler bitişik yazılmıştır:

olağanüstü (15. md.), *öngörül-* (15. md.).

Bununla beraber *alt* kelimesi somut bir yer bildirdiği durumda bitişik, bildirmediği durumda ise ayrı yazılmıştır:

silah altı (67. md.), *yeraltı* (44. md.).

1.4.1.4. *Baş* kelimesi ile oluşturulan birçok birleşik kelime bitişik yazılmıştır:

Başbakan (98. md.), *Başdenetçi* (74. md.), *Başkomutanlık* (117. md.), *Başsavcı* (104. md.), *erbaş* (67. md.).

1.4.1.5. İkinci kelimesi *ara* ile oluşturulan birçok birleşik kelime bitişik yazılmıştır:

milletlerarası (87. md.), *uluslararası* (38. md.), *üniversitelerarası* (130. md.).

1.4.1.8. *Ev* veya *name* kelimeleriyle oluşturulan birleşik kelimeler bitişik yazılmıştır:

basımevi (28. md.), *kararname* (87. md.), *tutukevleri* (67. md.).

1.4.1.9. *Birkaçı*, *herhangi*, *hiçbir*, *hiçbiri* belirsizlik sıfat ve zamirleri bitişik olarak yazılmıştır:

birkaçı (21. md.), *herhangi* (46. md.), *hiçbir* (54. md.), *hiçbiri* (14. md.).

Birtakım ve *hiç kimse* belirsizlik sıfatlarının ise ayrı yazıldığı görülmektedir:

bir takım (174. md.), *hiç kimse* (18. md.).

1.4.1.10. Farsçadan dilimize girmiş türemiş veya birleşik kelimeler bitişik olarak yazılmıştır:

derhal (19. md.), *hemen* (19. md.), *herkes* (19. md.), *seferberlik* (122. md.), *sermaye* (165. md.), *serseri* (19. md.).

1.4.1.10. Bazı kuruluş adları bitişik yazılmıştır:

Dışişleri (118. md.), *Genelkurmay* (118. md.), *İçişleri* (118. md.), *Yükseköğretim* (130. md.).

1.4.1.11. *İlk* veya *öğrenim/öğretim* kelimeleriyle oluşturulan bazı birleşik kelimeler bitişik yazılmıştır:

ilkokul (76. md.), *ilköğretim* (42. md.), *ortaöğretim* (130. md.), *yükseköğrenim* (146. md.) ~ *yüksek öğrenim* (101. md.).

1.4.1.12. *İş* kelimesiyle oluşturulan birleşik kelimeler genellikle bitişik yazılmıştır:

işbirliği (56. md.), *işbölümü* (149. md.), *işverenler* (51. md.), *işyerleri* (54. md.).

Örneğin *iş sözleşmesi*, *özlük işleri* kelimeleri ayrı olarak yazılmıştır:

iş sözleşmesi (54. md.), *özlük işleri* (108. md.).

1.4.1.13. *Oy* kelimesinin tamlanan olduğu bazı isim tamlamaları da bitişik yazılmıştır:

güvenoyu (110. md.), *halkoylaması* (175. md.) ~ *halkoyu* (175. md.), *kamuoyu* (31. md.).

1.4.1.14. *Vekil* kelimesi ile oluşturulan birleşik kelimeler bitişik yazılmıştır:

başkanvekili (79. md.), *Başsavcıvekili* (104. md.), *milletvekili* (109. md.).

1.4.1.15. Bunlar dışında bitişik yazılan kelimeler şunlardır:

alikonulabil- (33. md.), *Anayasa* (40. md.), *başvurma* (40. md.), *Cumhurbaşkanı* (77. md.), *gensoru* (98. md.), *sıkıyönetim* (104. md.), *tamsayısı* (105. md.), *tüzelkişi* (123. md.), *vazgeçil-* (12. md.), *veya* (14. md.), *zamanaşımı* (38. md.).

Eğitim öğretim'in aralarına kısa çizgi konarak yazıldığı görülmektedir:

eğitim-öğretim (130. md.).

1.4.2. Ayrı yazılan birleşik kelimeler

Anayasada ayrı yazılan birleşik kelimeler de vardır. Bazı birleşik kelimeler aşağıda belirtilen durumlarda ayrı yazılmıştır:

1.4.2.1. *Et-, ol-* yardımcı fiilleriyle birleşirken herhangi bir ses hadisesine uğramayan birleşik fiiller genellikle bitişik yazılmıştır:

aykırı ol- (174. md.), *belli et-* (99. md.), *bilgi edin-* (74. md.), *ihtiva et-* (12. md.), *mümkün ol-* (19. md.), *rücu edil-* (129. md.).

Örneğin *yok etmek* bitişik yazılmıştır:

yokedil- (19. md.).

1.4.2.2. *Her* belirsizlik sıfatı genellikle ayrı yazılmıştır:

her halde (145. md.) ~ *herhalde* (19. md.), *her ne suretle olursa olsun* (24. md.), *her ne sebep olursa olsun* (19. md.), *her türlü* (27. md.), *her yıl* (93. md.).

Örneğin *herhangi* kelimesi bitişik yazılmıştır:

herhangi (102. md.).

1.4.2.3. İlk kelimesi *ara* ile kurulan birleşik kelimeler ayrı olarak yazılmıştır:

ara seçim (127. md.), *ara verme* (92. md.).

1.4.2.4. *İç, dış, açık, kapalı* kelimeleriyle oluşturulan birleşik kelimeler genellikle ayrı yazılmıştır:

açık sayım (67. md.), *kapalı oturum* (97. md.), *parti içi* (69. md.), *sınır dışı* (19. md.), *yurt dışı* (23. md.).

Örneğin *iç tüzük* bitişik yazılmıştır:

İçtüzük (geçici 6. md.).

1.4.2.5. *Genel* kelimesi ile oluşturulan birleşik kelimeler genellikle ayrı yazılmıştır:

genel başkan (149. md.), *Genel Komutan* (118. md.), *genel oy* (67. md.), *genel seçim* (78. md.), *Genel Sekreterlik* (107. md.).

Örneğin *Genelkurmay* bitişik yazılmıştır:

Genelkurmay (117. md.).

1.4.2.6. Bunlar dışında ayrı yazılan birleşik kelimelerin bazıları şunlardır:

ağır ceza (83. md.), *alkol tutkunu* (19. md.), *gelir kaynakları* (82. md.), *güven istemi* (111. md.), *mal bildirimi* (71. md.), *özlük hakları* (74. md.), *ruh sağlığı* (56. md.), *salt çoğunluk* (74. md.), *söz konusu* (69. md.), *tam gün* (99. md.), *tek elden* (56. md.), *ve benzeri* (58. md.), *yargı organları* (68. md.), *yargı yolu* (125. md.).

Bu kelimelerin çoğunun durum, olgu ya da olay bildiren sözlerle oluşturulduğu görülmektedir.

1.5. Deyimlerin yazımı

Deyimlerden oluşan birleşik fiiller genellikle ayrı yazılmıştır:

ad çek- (79. md.), *affa uğra-* (76. md.), *cevaz ver-* (17. md.), *dikkate alın-* (118. md.), *esas alın-* (133. md.), *el konul-* (20. md.), *fesat karıştır-* (76. md.), *hüküm giy-* (76. md.), *ileri sür-* (83. md.), *izin ver-* (92. md.), *kararı veril-* (125. md.), *oy kullan-* (159. md.), *sorumlu tutul-* (83. md.), *tâbi tutul-*

(130. md.), *tedbir al-* (175. md.), *vazife gör-* (114. md.), *yürürlüğe gir-* (153. md.), *yoksun bırakıl-* (19. md.).

Örneğin *ant içmek*, *göz önünde bulundurmak/tutmak*, *baş göstermek* deyimleri bitişik yazılmıştır:

andiç- (81. md.), *başgöstermesi* (122. md.), *gözönünde bulundurul-* (55. md.), *~ göz önünde bulundurul-* (geçici 18. md.).

2. NOKTALAMA ÖZELLİKLERİ

Yazılı bir metinde duygu ve düşünceleri daha anlaşılır, daha açık olarak ifade edebilmek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, cümle yapısını, cümlenin veya cümledeki kelimelerin vurgu özelliklerini vb. okuyucuya yansıtmak amacıyla noktalama işaretleri kullanılır (Yazım Kılavuzu 2005:32).

Mevcut anayasamızda şu noktalama işaretleri kullanılmıştır: *nokta*, *virgöl*, *noktalı virgöl*, *iki nokta*, *kısa çizgi*, *eğik çizgi*, *tırnak işareti*, *yay ayraç*, *kesme işareti*, *dipnot işareti*.

2.1. Nokta

2.1.1. Cümle sonlarında kullanılmıştır:

"Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek, yolluk ve emeklilik işlemleri kanunla düzenlenir." (86. md.)

"Kanun teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve milletvekilleri yetkilidir."(88. md.)

2.1.2. Kısaltmalardan sonra kullanılmıştır:

"(Değişik: 3/10/2001-4709/17 md.)"(41. md.)

"Kanun No.: 2709"(Anayasanın kanun numarası)

"T.C." (86. md.)

2.1.3. Madde başlarını ifade eden rakam veya harflerden sonra da kullanılmıştır:

"II. Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi" (42. md.'nin başlığı)

"III. Kamu yararı" (43. md.'nin başlığı)

"1. Milletin temsili" (80. md.'nin başlığı)

"A. Kıyılardan yararlanma" (43. md.'nin başlığı)

"D. Milletlerarası anlaşmaları uygun bulma"(90. md.'nin başlığı)

2.1.4. Anayasamızda tarihlerin yazımında gün, ay ve yıllar arasında genellikle eğik çizgi kullanılmakla birlikte anayasanın kabul tarihini belirtirken eğik çizgi yerine nokta kullanılmıştır:

"Kabul Tarihi: 7.11.1982"(Anayasanın kabul tarihi)

2.2. Virgöl

2.2.1. Anayasamızda en çok kullanılan noktalama işareti virgüldür. Virgölün genellikle nefes süreleri ile cümlelerin vurgu özellikleri dikkate alınarak kullanılmış oldukları anlaşılmaktadır:

"Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir."(2. md.)

"Yargılama görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesi için, kanunla belirtilecek sınırlar içinde, hâkim tarafından verilen kararlar saklı kalmak üzere, olaylar hakkında yayım yasağı konamaz." (28. md.)

“Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.” (42. md.)

“Kamulaştırılan topraktan, o toprağı doğrudan doğruya işleten küçük çiftçiye ait olanlarının bedeli, her halde peşin ödenir.” (46. md.)

“Başbakan, gerekli görürse, Bakanlar Kurulunda görüştüktan sonra, Türkiye Büyük Millet Meclisinden güven isteyebilir.”(111. md.)

“Savaş hali haricinde, asker olmayan kişiler askerî mahkemelerde yargılanamaz.”(145. md.)

Bu anlayıştan dolayı zarf-fiillerden sonra da virgülün kullanıldığı durumlara rastlanmaktadır:

“Genelkurmay Başkanı; Silahlı Kuvvetlerin komutanı olup, savaşta Başkomutanlık görevlerini Cumhurbaşkanlığı namına yerine getirir.” (117. md.)

2.2.2. Art arda sıralanan eş görevli kelime veya kelime gruplarının arasına konmuştur:

“Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.”(58. md.)

“Seçimler ve halkoylaması serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır.”(67. md.)

2.2.3. Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için kullanılmıştır:

“Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder.”(59. md.)

“Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzük hükümlerine göre kapalı oturumlar yapabilir, bu oturumlardaki görüşmelerin yayını Türkiye Büyük Millet Meclisi kararına bağlıdır.” (97. md.)

2.2.4. Cümle oluşturmeyen maddelerin sonlarında da kullanılmıştır:

“a) Yasama ile ilgili olanlar:

Gerekli gördüğü takdirde, yasama yılının ilk günü Türkiye Büyük Millet Meclisinde açılış konuşmasını yapmak,

Türkiye Büyük Millet Meclisini gerektiğinde toplantıya çağırarak,

Kanunları yayımlamak,” (104. md.)

2.2.5. Bazı cümle bağlaçlarından sonra kullanılmıştır:

“Ancak, Yüksek Askerî Şûranın terfi işlemleri ile kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma hariç her türlü ilişik kesme kararlarına karşı yargı yolu açıktır.” (125. md.)

“Adaylar propaganda yapamazlar; sadece, Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde özgeçmişlerini bu iş için tahsis edilmiş bir internet sitesinde yayımlayabilirler.” (Geçici 19. md.)

2.3. Noktalı virgül

Anayasamızda noktalı virgül, virgülden sonra en çok kullanılan noktalama işaretidir.

2.3.1. Cümle içinde virgülle ayrılmış grupları birbirinden ayırmak için kullanılmıştır:

“Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri, kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak; Bakanlar Kurulunu ve bakanları denetlemek; Bakanlar Kuruluna belli konularda kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermek; bütçe ve kesinhesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek; para basılmasına ve savaş ilânına karar vermek; milletlerarası anlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile genel ve özel af ilânına karar vermek ve Anayasanın diğer maddelerinde öngörülen yetkileri kullanmak ve görevleri yerine getirmektir.”(87. md.)

2.3.2. Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için kullanılmıştır:

“Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da, savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında, kişinin yaşama hakkına, maddî ve manevî varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz.”(15. md.)

“Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.”(17. md.)

2.3.3. Art arda sıralanana eş görevli kelime grupları arasında da kullanılmıştır:

“Şekil ve şartları kanunla düzenlenmek üzere hükümlülük veya tutukluluk süreleri içindeki çalıştırmalar; olağanüstü hallerde vatandaşlardan istenecek hizmetler; ülke ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda öngörülen vatandaşlık ödevi niteliğindeki beden ve fikir çalışmaları, zorla çalıştırma sayılmaz.”(18. md.)

“(Ek fıkra: 3/10/2001-4709/15 md.; Mülgâ: 7/5/2004-5170/5 md.)”(38. md.)

2.3.4. Uzun cümlelerde yüklemden uzakta olan öğelerin arasına konmuştur:

“Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Devlet ve diğer kamu tüzelkişilerinde ve bunlara bağlı kuruluşlarda; Devletin veya diğer kamu tüzelkişilerinin doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak katıldığı teşebbüs ve ortaklıklarda; özel gelir kaynakları ve özel imkânları kanunla sağlanmış kamu yararına çalışan derneklerin ve Devletten yardım sağlayan ve vergi muafiyeti olan vakıfların, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alamazlar, vekili olamazlar, herhangi bir taahhüt işini doğrudan veya dolaylı olarak kabul edemezler, temsilcilik ve hakemlik yapamazlar.”(82. md.)

2.3.5. Anayasamızda virgülün kullanımında olduğu gibi noktalı virgülün de nefes kesim yerlerinde veya ifadeleri vurgulamak amacıyla kullanılmış olduğu durumlara sıkça rastlanır:

“İkinci oylamaya katılmaya hak kazanan adaylardan birinin ölümü veya seçilme yeterliğini kaybetmesi halinde; ikinci oylama, boşalan adaylığın birinci oylamadaki sıraya göre ikame edilmesi suretiyle yapılır.”(102. md.)

“Bakanlar Kurulu üyelerinden milletvekili olmayanlar; 81 inci maddede yazılı şekilde Millet Meclisi önünde andiçerler ve bakan sıfatını taşıdıkları sürece milletvekillerinin tâbi oldukları kayıt ve şartlara uyarlar ve yasama dokunulmazlığına sahip bulunurlar. Bunlar Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri gibi ödenek ve yolluk alırlar.”(112. md.)

“Seçimin başlangıç tarihinden üç gün önce; seçim dönemi bitmeden seçimin yenilenmesine karar verilmesi halinde ise, bu karardan başlayarak beş gün içinde, bu bakanlıklara Türkiye Büyük Millet Meclisi içinden veya dışarıdan bağımsızlar Başbakanca atanır.”(114. md.)

“Tebdir yolu ile dağıtım hâkim kararıyla; gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunun açıkça yetkili kıldığı merciin emriyle önlenebilir.” (28. md.)

“a) İKİNCİ KISIM II. Bölümdeki; kişi hürriyeti ve güvenliği, basın ve yayımla ilgili hükümler, toplantı hak ve hürriyetleri,”(177. md.)

2.3.6. Tanım veya açıklamalardan önce de sıklıkla kullanılmıştır:

“Mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.”(127. md.)

“Bu mahkemeler; asker kişiler tarafından işlenen askerî suçlar ile bunların asker kişiler aleyhine veya askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidir.”(145. md.)

2.3.7. Virgölde olduğu gibi, cümle oluşturmaya maddelerin sonlarında da kullanılmıştır:

“1. 3 Mart 1340 tarihli ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanunu;

2. 25 Teşrinisâni 1341 tarihli ve 671 sayılı Şapka İktisâsı Hakkında Kanun;

3. 30 Teşrinisâni 1341 tarihli ve 677 sayılı Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine ve Türbedarlıklar ile Bir Takım Unvanların Men ve İlgasına Dair Kanun;”(174. md.)

“a) Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilerek Cumhurbaşkanlığına gönderilen, Anayasada yazılı temel hak ve hürriyetlere ve ödevlere, lâiklik ilkesine, Atatürk inkılâplarının, millî güvenliğin ve kamu düzeninin korunmasına, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumuna, milletlerarası andlaşmalara, dış ülkelere silahlı kuvvet gönderilmesine ve yabancı kuvvetlerin Türkiye’ye kabulüne, olağanüstü yönetime, sıkıyönetim ve savaş haline dair kanunlar ile Cumhurbaşkanınca gerekli görülen diğer kanunları Cumhurbaşkanına tanınan onbeş günlük sürenin ilk on günü içinde incelemek;

b) Cumhurbaşkanının istemi ve tespit edeceği süre içinde:

Milletvekili genel seçimlerinin yenilenmesine, olağanüstü yönetim yetkisinin kullanılmasına ve alınacak tedbirlere, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunun yönetim ve gözetimine, gençliğin yetiştirilmesine ve Diyanet İşlerinin düzenlenmesine ilişkin konuları incelemek ve görüş bildirmek;”(Geçici 2. md.)

2.3.8. İki noktadaki kullanıma benzer şekilde kendisinden sonra gelen ifadelerin maddeleştirilmiş olduğu durumlarda da kullanılmıştır:

“Türkiye Büyük Millet Meclisinin yapacağı üye seçimi için aday göstermek amacıyla;

a) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş gün içinde, Sayıştay Başkanı adaylık başvurusunu ilân eder. İlân tarihinden itibaren beş gün içinde adaylar Başkanlığa başvurur. Başvuru tarihinin sona erdiği gündün itibaren beş gün içinde Sayıştay Genel Kurulunca seçim yapılır. Her Sayıştay üyesinin oy kullanabileceği bu seçimde en fazla oy alan üç kişi aday gösterilmiş sayılır.” (Geçici 18. md.)

“İlgili kanunlarda düzenleme yapılmıyaya kadar, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu;

a) Anayasa hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla, yürürlükteki kanun hükümlerine göre Kurul şeklinde çalışır.” (Geçici 19. md.)

2.3.9. Anayasada kendisinden sonra virgül kullanılan bazı cümle bağlaçlarından önce noktalı virgül kullanılmıştır:

“Adaylar propaganda yapamazlar; sadece, Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde özgeçmişlerini bu iş için tahsis edilmiş bir internet sitesinde yayımlayabilirler.” (Geçici 19. md.)

“Milletlerarası bir andlaşmaya dayanan uygulama andlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanarak yapılan ekonomik, ticarî, teknik veya idarî andlaşmaların Türkiye Büyük Millet Meclisince uygun bulunması zorunluğu yoktur; ancak, bu fıkraya göre yapılan ekonomik, ticarî veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren andlaşmalar, yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz.” (90. md.)

2.4. İki nokta

2.4.1. Kendisinden sonra açıklama yapılacak cümlelerin sonlarına konmuştur:

“Anayasanın hiçbir hükmü, Türk toplumunu çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkarma ve Türkiye Cumhuriyetinin lâiklik niteliğini koruma amacını güden, aşağıda gösterilen inkılâp kanunlarının, Anayasanın halkoyu ile kabul edildiği tarihte yürürlükte bulunan hükümlerinin, Anayasaya aykırı olduğu şeklinde anlaşılabilir ve yorumlanamaz:

1. 3 Mart 1340 tarihli ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanunu;

2. 25 Teşrinisâni 1341 tarihli ve 671 sayılı Şapka İktisâsı Hakkında Kanun;”(174. md.)

“(Ek fıkra: 7/5/2004-5170/1 md.) Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. (Ek cümle: 12/9/2010-5982/1 md.) Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.”(10. md.)

“(Değişik: 3/10/2001-4709/2 md.)”(13. md.)

“(Ek fıkra: 9/2/2008-5735/2 md.; İptal: Anayasa Mahkemesinin 5/6/2008 tarihli ve E.: 2008/16, K.: 2008/116 sayılı Kararı ile)”(42. md.)

“Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, göreve başlarken aşağıdaki şekilde andiçerler:

“Devletin varlığı ve bağımsızlığını, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü, milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini koruyacağıma; hukukun üstünlüğüne, demokratik ve lâik Cumhuriyete ve Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı kalacağıma; toplumun huzur ve refahı, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerden yararlanması ülküsünden ve Anayasaya sadakattan ayrılmayacağıma; büyük Türk milleti önünde namusum ve şerefim üzerine andiçerim.”(81. md.)

“Bu amaçlarla Anayasanın ilgili maddelerinde gösterilen şartlara uyarak yapacağı görev ve kullanacağı yetkiler şunlardır:

a) Yasama ile ilgili olanlar:

Gerekli gördüğü takdirde, yasama yılının ilk günü Türkiye Büyük Millet Meclisinde açılış konuşmasını yapmak,” (104. md.)

2.4.2. Kendinden sonra örnek verme ya da açıklama yapılacağı tam olarak anlaşılmasına rağmen kendisinden sonra gelen ifadelerin maddeleştirilmiş veya maddeleştirilebilir olduğu durumlarda da kullanılmıştır:

“b) Cumhurbaşkanının istemi ve tespit edeceği süre içinde:

Milletvekili genel seçimlerinin yenilenmesine, olağüstü yönetim yetkisinin kullanılmasına ve alınacak tedbirlere, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunun yönetim ve gözetimine, gençliğin yetiştirilmesine ve Diyanet İşlerinin düzenlenmesine ilişkin konuları incelemek ve görüş bildirmek;”(Geçici 2. md.)

“Anayasaya göre yapılacak ilk milletvekili genel seçimi sonucunda Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp, Başkanlık Divanını oluşturması ile birlikte:

a) 27 Ekim 1980 gün ve 2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Kanun,

b) 12 Aralık 1980 gün ve 2356 sayılı Millî Güvenlik Konseyi Hakkında Kanun,

c) 29 Haziran 1981 gün ve 2485 sayılı Kurucu Meclis Hakkında Kanun,

Yürürlükten kalkar ve Millî Güvenlik Konseyi ile Danışma Meclisinin hukukî varlıkları sona erer.”(Geçici 3. md.)

“Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; bir mahkeme kararının veya kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması; bir küçüğün gözetim altında ıslahı veya yetkili merci önüne çıkarılması için verilen bir kararın yerine getirilmesi; toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol tutkunu, bir serseri veya hastalık yayabilecek bir kişinin bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi; usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması; halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz.”(19. md.)

2.5. Kısa çizgi

2.5.1. Madde numaralarından sonra kullanılmıştır:

“MADDE 1- Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.”

“MADDE 2- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”

“MADDE 3- Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir.

Bayrağı, şekli kanununda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır.

Millî marşı “İstiklal Marşı”dır.

Başkenti Ankara’dır.”

2.5.2. Kanunlardaki tarihler ile kanun maddeleri arasında da kısa çizgi konmuştur.

“(Değişik: 3/10/2001-4709/2 md.)”(13. md.)

“(Mülga cümle: 3/10/2001-4709/5 md.)”(20. md.)

“(Ek fıkra: 3/10/2001-4709/9 md.)”(26. md.)

2.5.3. Kısa çizgi, “eğitim-öğretim” ve “Radyo-Televizyon” kelimeleri arasında “ve, ile, ila” anlamlarında kullanılmıştır:

“Çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile; ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversiteler Devlet tarafından kanunla kurulur.”(130. md.)

“a) Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilerek Cumhurbaşkanlığına gönderilen, Anayasada yazılı temel hak ve hürriyetlere ve ödevlere, lâiklik ilkesine, Atatürk inkılablarının, millî güvenliğinin ve kamu düzeninin korunmasına, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumuna, milletlerarası andlaşmalara, dış ülkelere silahlı kuvvet gönderilmesine ve yabancı kuvvetlerin Türkiye’ye kabulüne, olağanüstü yönetime, sıkıyönetim ve savaş haline dair kanunlar ile Cumhurbaşkanınca gerekli görülen diğer kanunları Cumhurbaşkanına tanınan onbeş günlük sürenin ilk on günü içinde incelemek;”(Geçici 2. md.)

2.6. Eğik çizgi

2.6.1. Tarihlerin yazımında gün, ay ve yılları birbirinden ayırmak için kullanılmıştır:

“Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak ilk genel seçimde, Anayasanın 67 nci maddesinin son fıkrası 10/6/1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun bağımsız adayların birleşik oy pusulasında yer almasına ilişkin hükümleri bakımından uygulanmaz.”(Geçici 17. md.)

2.6.2. Maddeler ile alt maddeleri arasında kullanılmıştır:

“(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/1 md.)” (10. md.)

“(Ek fıkra: 9/2/2008-5735/2 md.; İptal: Anayasa Mahkemesinin 5/6/2008 tarihli ve E.: 2008/16, K.: 2008/116 sayılı Kararı ile)”(42. md.)

2.7. Tırnak işareti

2.7.1. Alıntı sözler için kullanılmıştır:

“Topluca Türk vatandaşlarının millî gurur ve iftiharlarda, millî sevinç ve kederlerde, millî varlığa karşı hak ve ödevlerde, nimet ve külfetlerde ve millet hayatının her türlü tecellisinde ortak olduğu, birbirinin hak ve hürriyetlerine kesin saygı, karşılıklı içten sevgi ve kardeşlik duygularıyla ve “Yurtta sulh, cihanda sulh” arzu ve inancı içinde, huzurlu bir hayat talebine hakları bulunduğu;”(Başlangıç)

“Bu fıkranın birinci cümlesindeki, “her boş üyelik için,” ibaresinden sonra gelen “... bir üye ancak bir aday için oy kullanabilir; ...” ve ikinci cümlesindeki, “yapılacak seçimde” ibaresinden sonra

gelen "... de her bir baro başkanı ancak bir aday için oy kullanabilir ve ..." ibareleri Anayasa Mahkemesinin 7/7/2010 tarihli ve E.: 2010/49, K.: 2010/87 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir. (R.G.: 1/8/2010 - Mükerrer 27659)" (146. md.'nin dipnotu)

"Bu maddenin kenar başlığı, "B. Sporun geliştirilmesi" iken, 17/3/2011 tarihli ve 6214 sayılı Kanununun 1 inci maddesiyle değiştirilmiş ve metne işlenmiştir." (59. md.'nin başlığının dipnotu)

"Bu maddenin kenar başlığı, "XIII. Sosyal ve ekonomik hakların sınırı" iken, 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanununun 22 nci maddesiyle değiştirilmiş ve metne işlenmiştir." (65. md.'nin başlığının dipnotu)

2.7.2. Cümle içinde eser başlıkları tırnak içinde yazılmıştır:

"Millî marşı "İstiklal Marşı"dır."(3. md.)

2.7.3. Özel olarak belirtilmek istenen sözlerin tırnak içinde yazıldığı görülmektedir:

"Atatürkçü düşünceyi, Atatürk ilke ve inkılâplarını, Türk kültürünü, Türk tarihini ve Türk dilini bilimsel yoldan araştırmak, tanıtmak ve yaymak ve yayınlar yapmak amacıyla; Atatürk'ün manevî himayelerinde, Cumhurbaşkanının gözetim ve desteğinde, Başbakanlığa bağlı; Atatürk Araştırma Merkezi, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu ve Atatürk Kültür Merkezinden oluşan, kamu tüzelkişiliğine sahip "Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu" kurulur."(134. md.)

2.7.4. Yemin metinleri de tırnak içinde yazılmıştır:

"Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, göreve başlarken aşağıdaki şekilde andiçerler:

"Devletin varlığı ve bağımsızlığını, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü, milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini koruyacağıma; hukukun üstünlüğüne, demokratik ve lâik Cumhuriyete ve Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı kalacağıma; toplumun huzur ve refahı, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerden yararlanması ülküsünden ve Anayasaya sadakattan ayrılmayacağıma; büyük Türk milleti önünde namusum ve şerefim üzerine andiçerim." (81. md.)

2.8. Yay ayrıç

2.8.1. Maddelerin tamamının veya içindeki bazı fıkralarının değiştirilmesi veya kaldırılması ya da maddelere fıkraların eklenmesi gibi durumlarda bunların tarih ve sayıları yay ayrıç içinde yazılır:

"MADDE 14- (Değişik: 3/10/2001-4709/3 md.)"

"MADDE 33- (Değişik: 3/10/2001-4709/12 md.)"

"(Değişik: 7/5/2004-5170/3 md.)"(17. md.)

"(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/2 md.)"(20. md.)

"(Mülga: 3/10/2001-4709/9 md.)"(26. md.)

2.8.2. Dipnot işareti olarak kullanılan olan * işareti yay ayrıç içine alınmıştır:

"TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI (*)"

"I. Ailenin korunması ve çocuk hakları (*)"(41. md.'nin başlığı)

"E. Devletleştirme ve özelleştirme (*)"(47. md.'nin başlığı)

2.9. Kesme işareti

2.9.1. Atatürk, Ankara, Resmî Gazete ve Türkiye kelimelerinden sonra gelen ekleri ayırmak için kullanılmıştır. Ayrıca özel kişi ismi yerine kullanılan "o" zamirinin cümle içinde büyük harfle yazıldığı durumlarda bu zamirden sonra gelen ekler de kesme işareti ile ayrılmıştır:

“Türk Vatanı ve Milletinin ebedi varlığını ve Yüce Türk Devletinin bölünmez bütünlüğünü belirleyen bu Anayasa, Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu, ölümsüz önder ve eşsiz kahraman Atatürk’ün belirlediği milliyetçilik anlayışı ve O’nun inkılâp ve ilkeleri doğrultusunda;” (Başlangıç)

“Başkenti Ankara’dır.”(3. md.)

“Bu Anayasa; Kurucu Meclis tarafından 18/10/1982’de halkoylamasına sunulmak üzere kabul edilmiş ve 20/10/1982 tarihli ve 17844 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmış; 7/11/1982’de halkoylamasına sunulduktan sonra 9/11/1982 tarihli ve 17863 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yeniden yayımlanmıştır.” (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası dipnotu)

“Türkiye’de yayımlanan süreli yayımlar, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Cumhuriyetin temel ilkelerine, millî güvenliğe ve genel ahlâka aykırı yayımlardan mahkûm olma halinde, mahkeme kararıyla geçici olarak kapatılabilir.”(28. md.)

“Türk Dil Kurumu ile Türk Tarih Kurumu için Atatürk’ün vasiyetnamesinde belirtilen malî menfaatler saklı olup kendilerine tahsis edilir.”(134. md.)

“İlk milletvekili genel seçimleri sonunda Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp göreve başlayıncaya kadar geçecek süre içinde, Cumhurbaşkanlığının herhangi bir surette boşalması halinde, Millî Güvenlik Konseyinin en kıdemli üyesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp Anayasaya göre yeni Cumhurbaşkanını seçinceye kadar, Cumhurbaşkanına vekâlet eder ve O’nun Anayasadaki bütün görevlerini yerine getirir ve yetkilerini kullanır.”(Geçici 1. md.)

“Yapılacak ilk milletvekili genel seçimi sonucunun Yüksek Seçim Kurulunca ilânını takip eden onuncu gün, Türkiye Büyük Millet Meclisi Ankara’da, Türkiye Büyük Millet Meclisi binasında, saat 15.00’de kendiliğinden toplanır. Bu toplantıya en yaşlı Milletvekili Başkanlık eder.”(Geçici 5. md.)

2.9.2. Kısaltmalardan sonra gelen ekleri ayırmak için kullanılmıştır:

“TBMM’de Kabul Tarihi” (Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Yapılan Değişiklikler Tablosu)

2.9.3. Büyük harflerle yazılan kısım adlarından sonra gelen ekleri ayırmak için kullanılmıştır:

“b) İKİNCİ KISIM’daki; siyasî faaliyette bulunma hakları ile siyasî partilerle ilgili hükümler, bunlara dayalı olarak yeniden hazırlanacak Siyasî Partiler Kanununun;”(177. md.)

Ancak bölüm adlarının tüm harflerinin büyük yazılmadığı durumlarda kesme işareti kullanılmamıştır:

“III. Bölümdeki çalışma ile ilgili hükümler, toplu iş sözleşmesi, grev hakkı ve lokavt ile ilgili hükümler,” (177. md.)

2.9.4. Tarih ve saatlerden sonra gelen ekleri ayırmak için kullanılmıştır:

“Yapılacak ilk milletvekili genel seçimi sonucunun Yüksek Seçim Kurulunca ilânını takip eden onuncu gün, Türkiye Büyük Millet Meclisi Ankara’da, Türkiye Büyük Millet Meclisi binasında, saat 15.00’de kendiliğinden toplanır. Bu toplantıya en yaşlı Milletvekili Başkanlık eder.”(Geçici 5. md.)

“Bu Anayasa; Kurucu Meclis tarafından 18/10/1982’de halkoylamasına sunulmak üzere kabul edilmiş ve 20/10/1982 tarihli ve 17844 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmış; 7/11/1982’de halkoylamasına sunulduktan sonra 9/11/1982 tarihli ve 17863 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yeniden yayımlanmıştır.” (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası dipnotu)

2.9.5. Sıra sayısı bildiren eklerin ayırımında kullanılmamıştır:

“14 üncü madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dinî âyin ve törenler serbesttir.”(24. md.)

“Yayma hakkı, Anayasanın 1 inci, 2 nci ve 3 üncü maddeleri hükümlerinin değiştirilmesini sağlamak amacıyla kullanılamaz.”(27. md.)

2.10. Dipnot işareti

2.10.1. Metnimizde dipnot işareti olarak * kullanılmıştır. Aynı sayfada birden fazla dipnot kullanılması gerektiği durumlarda bu işaretin sayısı birer birer artırılmaktadır:

“Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ve Sayıştay genel kurulları ile Yükseköğretim Kurulundan Anayasa Mahkemesi üyeliğine aday göstermek için yapılacak seçimlerde, her boş üyelik için, en fazla oy alan üç kişi aday gösterilmiş sayılır. Baro başkanlarının serbest avukatlar arasından gösterecekleri üç aday için yapılacak seçimde en fazla oy alan üç kişi aday gösterilmiş sayılır. ()”*(146. md.)

“2. Üyelerin görev süresi ve üyeliğin sona ermesi (**)”(147. md.’nin başlığı)

“a) Cumhurbaşkanı, hâkimlik mesleğine alınmasına engel bir hali olmayan; yükseköğretim kurumlarının hukuk dallarında en az onbeş yıldan beri görev yapan öğretim üyeleri ile meslekte fiilen onbeş yılını doldurmuş avukatlar arasından dört üye seçer. (***)” (Geçici 19. md.) (*)

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

İnceleme sonucunda da ortaya çıktığı gibi anayasanın yazım ve noktalama özellikleri açısından tutarlı ve günümüz anlayışına uygun bir yapıya sahip olduğunu söylemek zordur. Anayasada zaman zaman çelişkili, zaman zaman yanlış ya da eksik, zaman zaman da gereksiz birtakım yazım ve noktalama özelliklerinin bulunduğu görülmektedir. Uzun bir süre yürürlükte olan anayasanın birçok bölümünün sonradan değiştirilmiş olması bu durumun bir sebebi sayılabilirse de anayasanın ilk yazımında da yazım ve noktalama açısından özenli bir tutumun sergilenmediği anlaşılmaktadır.

Yeni yazılacak anayasada bu türlü kusurların olmaması için öncelikle yeni anayasa metninin dildilerden ve edebiyatçılardan oluşan bir komisyon tarafından incelenmesi gerekmektedir. Anlatılanlar ile anlatılmak istenenlerin arasında fark olmaması için bu komisyonun bir hukuk komisyonu ile birlikte çalışması da uygun bir yöntem olarak düşünülebilir. Bu bağlamda metnin yazım ve noktalama özelliklerinin önemi oldukça büyüktür.

Bizim burada öncelikle kaydetmek istediğimiz husus, anayasanın hazırlanmasında yazım ve noktalama konusunda Türk Dil Kurumunun hazırlamış olduğu *Yazım Kılavuzu*’nun esas alınmasıdır. Bizim önerilerimiz de bu doğrultuda olacaktır. Burada söz konusu edilebilecek başka bir konu ise *Yazım Kılavuzu*’nun da seneler içinde yeni anlayışlar ve görüşler sonucunda değişime uğrayabileceğidir. Böylesi bir durumda bu değişikliklerin dildiler ve edebiyatçılardan oluşan bir komisyon tarafından anayasa metnine işlenmesi gerekir.

Çalışma sonucuna göre mevcut anayasada gördüğümüz yazım ve noktalama ile ilgili kusurların giderilmesi için ileri süreceğimiz önerileri şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Düzeltme işaretinin kullanılacağı kelimeler için *Yazım Kılavuzu*’ndan yardım alınmalıdır. Bu türlü kelimelerin yazımında bir tutarlılık oluşturulması şarttır. Örneğin “uymak, itaat etmek” anlamında *tâbi*, her zaman *tâbi* şeklinde; “durum” anlamındaki *hal*, anlam karmaşasının önlenmesi için her zaman *hâl* şeklinde; anayasada *ilân* şeklinde yazılan kelime *Yazım Kılavuzu*’nda olduğu gibi *ilan* şeklinde yazılmalıdır.

2. Madde numaraları başa getirilmelidir: *MADDE 6* yerine *6. MADDE* gibi.

3. Metin içerisinde yazıyla yazılan sayı gruplarının ayrı ayrı yazılması gerekir: *yirmibeş* yerine *yirmi beş* gibi.

4. Metni numaralandırırken hem Lâtin rakamları hem harfler hem de Romen rakamları gibi karışık bir numaralandırma sistemi yerine daha bilimsel olduğunu düşündüğümüz *1, 1.1., 1.2., 1.3.; 2., 2.1., 2.2., 2.3.* gibi sistematik bir yol benimsenebilir. Bu durumda anayasa metninin kullanımını kolaylaştırma amacıyla bölüm ve kısım başlıklarını kaldırmaya gerek yoktur.

5. Yüzde ifadesi yazı yerine % ile de belirtilebilir. Ancak bu kullanımında bir standart belirlenmelidir.

6. Sıra sayıları eğer madde başını belirtmiyorsa her zaman yazı ile yazılmalıdır: 1. ya da 1 inci yerine *birinci* gibi.

7. Saatlerden sonra gelen ekler okunuşa göre getirilmelidir. Ayrıca burada ünsüz benzeşmesi kuralına da uyulmalıdır: 15.00'de değil, 15.00'da gibi.

8. Özel isimlerden sonra gelen ekleri ayırmak için Yazım Kılavuzu'nda belirtildiği gibi kesme işareti kullanılmalıdır.

9. Cümle içinde büyük harflerin kullanımı düzenli bir şekilde yapılmalıdır. Önemli olduğu düşünülen kelime ve kavramların ya da vurgulanmak istenen ifadelerin gelişi güzel bir şekilde büyük harfle yazılması uygulamasına son verilmeli ve büyük harfler sadece *Yazım Kılavuzu*'nda belirtilen hâllerde kullanılmalıdır. Bu anlamda özellikle vurgulanmak istenen kelime yahut kavramlar koyu harflerle yazılmalıdır.

10. Birleşik kelime ve deyimlerin yazımında da bir birlik sağlanmalıdır. Bitişik veya ayrı yazılması gereken birleşik kelime veya deyimlerin yazımında *Yazım Kılavuzu*'ndan yardım alınmalıdır.

11. "O" işaret zamiri özel isimlerin yerine kullanıldığı durumlarda da küçük harflerle yazılmalı ve kendisinden sonra gelen ek, kesme işaretiyle ayrılmamalıdır.

12. Anayasadaki *virgül* ve *noktalı virgülün* kullanımı hem karmaşık hem de günümüz anlayışından oldukça farklı bir özellik göstermektedir. Virgül ve noktalı virgülün anlam karmaşasına yol açmamasına rağmen vurgu veya nefes sürelerinin bitmesini gösteren kullanımlarına son verilmelidir.

13. *Kesme işareti* özel isimlerden sonra gelen eklerin ayırımında, rakamlardan sonra gelen eklerin ayırımında ve kullanılması gereken başka durumlarda tutarlı bir şekilde uygulanmalıdır.

14. *Tırnak işaretinin* vurguyu belirtmek amacıyla kullanıldığı durumlarda biraz daha titiz davranılmalı, bu konuda metnin tamamında tutarlı bir eğilime sahip olunmalıdır.

15. Metinde anlam ve sıra karmaşasına sebebiyet vermemesi açısından dipnotların kullanımında *, **, *** gibi simgeler yerine 1, 2, 3 gibi sayısal numaralandırma yöntemi tercih edilmelidir. Bu numaralandırma, metnin başından sonuna kadar ardışık olarak devam etmelidir. Böylece dipnot numarası ile referans verilmesi daha kolay olur.

16. Kısacası, genel olarak tüm noktalama işaretlerinin mümkün olduğunca az kullanılmasına çalışılmalı, gereksiz işaretlemelerden kaçınılmalıdır. Bu bağlamda *virgülün*, *noktalı virgülün*, *iki noktanın* ve diğer noktalama işaretlerinin gereksiz kullanımlarına son verilmelidir. Noktalama işaretlerinin az kullanılması için metnin cümle yapılarının mümkün olduğunca kısa tutulması bir yöntem olarak benimsenebilir. Bu durumda uzun cümlelerle ifade edilmesi gereken durumlar maddeler hâlinde alt alta yazılabilir. Böylece anlam karmaşası da azaltılmış olur.

Ayrıca noktalama işaretlerinin kullanımında birlik sağlanmalıdır. Örneğin tarihlerin yazımında gün, ay ve yılların arasına nokta da eğik çizgi de konabilir. Ancak metin içerisinde tutarlılığı sağlamak açısından bu işaretlerden sadece birisi tercih edilmelidir.

KAYNAKÇA

- AKSOY, Ömer Asım (1960). "Anayasa Dili", *Türk Dili*, C. IX, S. 106, s. 544-553.
AKSOY, Ömer Asım (1988). "1982 Anayasasının Dili", *Çağdaş Türk Dili*, C. I, S. I, s. 3-7.
AKSOY, Ömer Asım (1985). "Özleşme Açısından Anayasamızın Dili", *Çağdaş Eleştiri*, C. IV, S. 6, s. 10-14.
Anayasamızın Dili Sempozyumu (2012). <http://www.anayasanindili.com> (E.T. 26.09.2012).
EREN, Hasan, Hamza ZÜLFİKAR (1985). *Anayasa Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.
Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982). <http://www.tbmm.gov.tr/anayasa.htm> (E.T. 05.05.2012).
Yazım Kılavuzu (2005). Ankara: TDK Yayınları, (http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_content&view=category&id=50) (E.T. 26.09.2012).